

Applied social science research methods

MEE115

Oppgavedesign

Universitetet i Stavanger

Master i Samfunnssikkerhet

Våren 2019

Kandidatnummer:

8014, 8076, 8085

Innholdsfortegnelse

INNHOLDSFORTEGNELSE	1
1 INTRODUKSJON	2
2 LITTERATURGJENNOMGANG	3
2.1 UTILSIKTEDE HENDELSER I BARNEHAGER	3
2.2 TILSIKTEDE HENDELSER	5
3 PROBLEMSTILLING:	5
4 FORSKNINGSSPØRSMÅL	6
5 FORSKNINGSSTRATEGI	7
6 TEORI	8
6.1 RISIKO OG USIKKERHET.....	9
6.2 BEREDSKAP.....	10
6.3 SIKKERHETSKULTUR	10
6.4 DE FIRE SAMFUNNSSIKKERHETS- OG BEREDSKAPSPRINSIPPENE	12
7 METODE, DATA OG DATAINNSAMLING	14
7.1 METODE	14
7.2 DATA.....	15
7.3 DATAINNSAMLING	15
8 DATAREDUKSJON OG ANALYSE	17
8.1 BEGRENSNINGER MED OPPGAVEN	18
9 REFERANSELISTE:	19

1 Introduksjon

*“Lockdown lockdown,
lock the Door.*

*Shut the lights off,
say no more*

*Go behind the desk and hide,
wait until it’s safe inside.*

*Lockdown lockdown,
It’s all done,
now it’s time to have some fun”*

Sangen ovenfor, som synges til melodien av “Twinkle Twinkle, Little Star”, fikk stor oppmerksomhet i amerikanske medier når moren til en av ungene i en barnehage i Massachusetts, USA, la ut bildet av den på det sosiale mediet Twitter i 2018. Sangen var en del av beredskapsarbeidet til barnehagen. Den hadde som formål å hjelpe barna til å forstå hva de skulle gjøre i en situasjon hvor et eller flere individ begynte å skyte i barnehagen (Helmores, 2018). Dette er bare en av flere former for uønskede hendelser som kan inntreffe i en Barnehage.

I en norsk sammenheng ble dette forskningsprosjektet aktualisert da det 3. Januar 2019 oppstod en ulykke som medførte at en ettåring døde 3 uker senere på Haukeland sykehus i Bergen (Eggen & Fjellanger, 2019). I kjølvannet av denne tragedien innførte den tidligere nevnte barnehagen “sovevakter” som et sikkerhets- og beredskapstiltak (NTB, 2019). Når foreldre sender ungene sine i barnehagen er det med god tro om at alt kommer til å være i den skjønneste orden når de plukkes om senere, men som eksemplene over viser er det flere ulike hendelser som kan inntreffe på en barnehage. Vi ønsker med dette forskningsprosjektet å kartlegge hvordan det arbeides med beredskap i barnehager, hvilke krav som settes av offentlige myndigheter, og hvordan disse kan sees opp mot allerede eksisterende teori om beredskap og beredskapsplanlegging.

For aktualiteten til oppgaven vil det også være interessant å ta et blikk for å se om det finnes noen forskjeller i dette arbeidet når det kommer til offentlige, og private, kommersielle barnehager. Dette på bakgrunn av den politiske debatten som går i Norge, hvor noen nå ønsker å forby kommersielle barnehager. Denne debatten har ikke gått innpå beredskaps- og sikkerhetsarbeidet til barnehagen, men vi mener at dette kan være med å gi oss mer informasjon, og kanskje to ulike tilnærminger til hvordan man driver beredskapsarbeid i barnehager.

2 Litteraturgjennomgang

Litteraturgjennomgangen har som formål å fremlegge den tidligere forskning som finnes om beredskap i barnehager, samt andre eventuelle kilder til informasjon om beredskap i barnehager. Ut i fra det vi finner i litteraturgjennomgangen vil vi finne noe spesifikt vi ønsker å forske videre på (Blaikie & Priest, 2019).

2.1 Utilsiktede hendelser i barnehager

I Norge har 91,8 % av alle barn i alderen 1-5 barnehageplass, noe som i 2018 tilsvarte 278 578 barn. Disse er fordelt på offentlige og private barnehager, hvor de private enten er definerte som kommersielle, eller ikke-kommersielle barnehager. 47 prosent av alle barnehagene er offentlige, dessverre har ikke SSB en oversikt over fordelingen mellom kommersielle og ikke-kommersielle private barnehager (SSB, 2019).

Innledningsvis trakk vi frem at at det ikke eksisterer en enkelt uønske hendelse som barnehagene må drive beredskap mot, og med flere ulike former for barnehager, eksisterer det ikke en løsning for alle. Forskerne Sandseter, Sando, Pareliussen og Egset (2013) gjennomførte en undersøkelse hvor de prøvde å kartlegge ulike ulykker og uønskede hendelser i norske barnehager. Det har også vært tilsvarende internasjonale undersøkelser, blant annet har funn fra en østerriksk undersøkelse som kartla skadeomfanget fra 347 ulykker, kommet frem til at 18 prosent av foreldrene mente at ulykkene kunne vært forhindret med bedre tilsyn (Eberl, mfl., 2009).

Barnehager skal gi barn mulighet til å leke (Barnehageloven, 2006, § 2), likevel er det slik at dette må gjøres på en forsvarlig måte, samt at de eventuelle utstyrene, som sklie og huske, må bygges og sikres forsvarlig (Forskrift om sikkerhet ved lekeplassutstyr, 1996, § 1). Det forekommer også ulykker i sammenheng med lek og moro, men ulykker som medfører dødelig

utfall eller alvorlige skader som invaliditet skjer ytterst sjeldent. (Ball, 2002; Bienefeld, Pickett, & Carr, 1996; Chalmers, 2003; Chalmers mfl., 1996; Phelan, Khoury, Kalkwarf, & Lamphear, 2001).

Sandseter, mfl. viser til en nå nedlagt SSB statistikk som viste at det mellom 1996 og 2009 kun skjedde 7 dødsulykker i norske barnehager og lekeplasser (2013). Annen statistikk forteller oss at 6 500 barn årlig må til lege etter at de har pådratt seg skader etter hendelser i lekeplassutstyr (Barne- og familiedepartementet, 2000). Disse tallene er ikke begrenset til bruk i barnehager, og sier heller ingenting om alvorlighetsgraden på ulykkene, men gir en indikasjon på skadepotensialet som eksisterer i barnehagene.

Dagens forskning fokuserer i stor grad på ulykker som barn opplever og ofte selv oppsøker i sin utforskelse. I undersøkelsene kommer det frem at dette er ulykker barnehagene selv føler de vanskelig kan gardere seg mot mer enn de gjør i dag (Sandseter, mfl., 2013). Det er viktig å presisere at det er mer enn dette barnehagene må drive beredskap mot. Vi har allerede nevnt skoleskyting, som er en hendelse man frykter kan inntreffe i barnehager også.

Kunnskapsministeren Jan Tore Sanner har uttalt at det er bekymringsverdig at 1 av 3 barnehager ikke har hatt praktisk øvelse mot tilsiktede uønskede hendelser (Storvik, 2018).

I et rundskriv sendt ut fra Helse- og omsorgsdepartementet i 2015 kom det en presisering at forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler m.v. § 14 også skulle gjelde for tilsiktede hendelser (Helse- og Omsorgsdepartementet, 2015). Året før hadde også kunnskapsdepartementet stadfestet at de sto som øverst ansvarlig for beredskap mot tilsiktede hendelser i kommunal, fylkeskommunal eller privat eide barnehager (Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap [DSB], 2015). Forskriften om miljørettet helsevern i barnehager og skoler m.v. § 14 (1995) lyder som følger:

Virksomheter skal planlegges og drives slik at skader og ulykker forebygges.

Virksomheten skal ha rutiner og utstyr for håndtering av ulykkes- og faresituasjoner.

Rutinene og sikkerhetsutstyret skal være kjent for alle, herunder barn og elever.

Øving er en sentral del av beredskapsarbeidet, noe alle forskere på beredskap og beredskapsplanlegging sier seg enig i. Det er også viktig i beredskapsarbeidet å skille mellom det vi har fortalt ovenfor som tilsiktede og ikke-tilsiktede hendelser (Kruke, 2012).

2.2 Tilsiktede hendelser

Det som er enklest å tenke på, når man tenker på tilsiktet hendelse mot barnehager og skoler er det som på folkemunnet har fått navnet “skoleskyting”. Dette er et fenomen som aldri har vært en realitet i Norge, og det nærmeste landet med en slik hendelse var Finland som opplevde det i 2007 og 2008. Det er i stor grad et amerikansk fenomen, og har fra forskning der blitt stadfestet at det i stor grad er snakk om hevnaksjoner som årsaken til at skoleskytinger oppstår (US Secret Service, 2004). Det har også vært hendelser i USA med skyting mot barnehage, men i motsetning til skoleskytingene var dette et angrep på den jødiske befolkningen i USA, og ikke et klassisk skoleskytingsmotiv (NTB, 2003). Selv om det til nå ikke har hendt en slik tilsiktet uønsket hendelse i Norge, betyr det ikke at det ikke vil skje. Det forekommer også årlig trusler, og arrestasjoner i etterkant av trusler om skoleskyting i Norge (NTB, 2017; Stranden, Lorentzen & Kvistad, 2018; Thalberg & Otterlei, 2019).

Skoleskyting vil heller ikke være den eneste tilsiktede hendelsen barnehager må drive beredskap mot. Senest i Januar ble et barn kidnappet fra en barnehage i Stockholm, Sverige. Den historien endte godt, og ungen ble funnet bare 2 timer senere, men den eksemplifiserer at det finnes flere uønskede hendelser enn det vi først tenker på (Eggen & Weden, 2019).

Det er i dag tilnærmet ingen forskning på helhetlig beredskapsplanlegging i barnehagene. Det finnes forskning på arbeid mot mobbing, det finnes forskning på ulykker i barnehager, og det finnes veldig lite forskning om tilsiktede handlinger i barnehager. Allikevel ser vi at det mangler forskning på en helhetlig beredskap i barnehagene, hvor 91,8 prosent av alle barn mellom 1 og 5 befinner seg.

3 Problemstilling:

Ut i fra hva som allerede eksisterer av tidligere forskning på uønskede hendelser og beredskap i barnehager, ser vi på det som hensiktsmessig å ta utgangspunkt i den følgende problemstillingen:

“Hvordan utøves/praktiseres forskriftenes krav om sikkerhet og helsemessig beredskap i offentlige og private kommersielle barnehager i Stavanger kommune?”

Med forskriftens krav om sikkerhet og helsemessig beredskap referer vi til § 14 fra forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler (Forskr om miljørettet helsevern i skoler mv, 1995, § 14). Denne problemstillingen vil gi oss et godt utgangspunkt for å få en helhetlig tilnærming til beredskapsarbeidet i barnehagene, samt kartlegge hvilke forskjeller som eventuelt finnes i både tolkning av forskrift, samt hvordan den praktiseres i både offentlige og private kommersielle barnehager.

4 Forskningsspørsmål

I følge Blaikie og Priest (2019) er det mest kritiske steget i en forskningsprosess utformelsen av forskningsspørsmålene. Det er ved gode forskningsspørsmål at vi gjør problemet vi ser på forskbart. Forskningsspørsmålene vil også sette føringer for prosessen videre i forskningen (Blaikie & Priest, 2019, s. 68).

Vi har valgt ut de følgende forskningsspørsmålene som vi anser vil gi oss mest mulig innsikt i problemstillingen vi ser på:

1. Hvordan ser utdannings- or politidirektoratets veileder for beredskap mot alvorlige tilsiktede hendelser ut, sett opp mot allerede eksisterende teori om beredskapsplanlegging.
2. Hvilke forskjeller finnes det i hvordan kunnskapsdepartementet, med det overordnede ansvaret, og barnehagene med det lokale ansvaret, tolker forskriftenes krav om sikkerhet og helsemessig beredskap?
3. Hvilke forskjeller finnes det i beredskapsarbeidet til offentlige og private, kommersielle barnehager?

5 Forskningsstrategi

“En design eller forskningsopplegg er en grov skisse til hvordan en konkret undersøkelse skal utformes” (Ringdal, 2007, s.22).

Det skal gjennomføres en komparativ studie av offentlige og private barnehager i Stavanger kommune med den hensikt å belyse deres respektive fokus på beredskapsarbeid i barnehagene. Det tas utgangspunkt i et kvalitativt forskningsdesign i denne undersøkelsen. *“Det blir vist til tekst fra observasjoner og intervju som kvalitative data, mens tallmateriale utgjør kvantitative data” (Aase & Fossåskaret, 2007, s.11).*

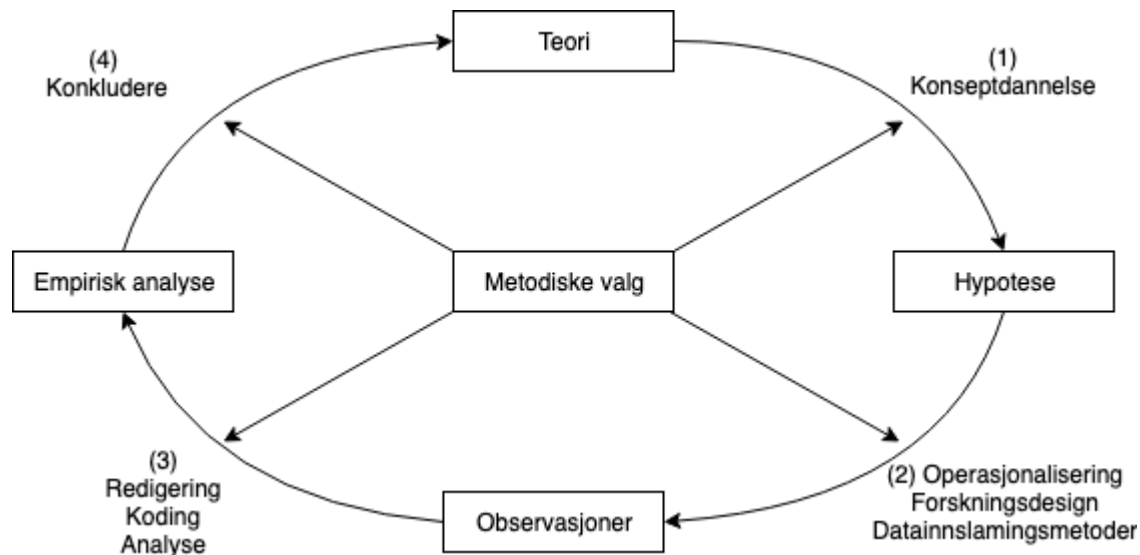
Blakie & Priest (2019) hevder at valget av logisk fremgangsmåte er den nest viktigste avgjørelsen som tas i utarbeidelse av forskningsdesign. I dette forskningsdesignet tas valget på en deduktiv tilnæringsmetode. Undersøkelsen skal ta for seg om barnehagene har utarbeidet beredskapsarbeid i samsvar med beredskapsteori og lovkrav, og har som mål å finne noen generaliserbare funn om dette arbeidet i barnehager. I abduktiv metode er ikke formålet i seg selv å produsere generaliserbare resultater, men heller å få en forståelse av et fenomen. Blaikie trekker også frem tilnærmingen til abduktiv metode som “nedenfra og opp” (Blaikie & Priest, 2019). Ved å starte med teori om beredskap og beredskapsplanlegging og så for å se om barnehagene sitt beredskapsarbeid er tilstrekkelig i henhold til det teoriene sier, har vi heller en “ovenfra og ned” tilnærming, hvor vi ser ned på beredskapsarbeidet deres med et kritisk blikk.

Deduktiv metode tester teorier ved å teste hypoteser med utspring fra teoriene. Videre vises det til at slike hypoteser kan besvare såkalte “hvorfor” spørsmål, men kun ved benyttelse av deduktiv metode. “Hva” spørsmål trenger ingen hypoteser, og deduktiv tilnærming er dermed ikke passende for å besvare slike spørsmål. Når det foreligger flere forskningsspørsmål kan en kombinasjon av metodiske tilnæringslogikker være påkrevd. (Blaikie & Priest, 2019, s.12, s.21).

Ved å benytte deduktiv tilnærming tas det utgangspunkt i en sosial regelmessighet. Den er observert, men ikke forstått. Det må dermed utformes og formuleres potensielle forklaringer. Med andre ord må det dannes et teoretisk argument for det utvalgte sosiale fenomenets eksistens. Oppgaven blir dermed å utforme en eller flere hypoteser, og deretter samle inn data. Dersom

innsamlet data støtter teorien vil det bygge opp under videre benyttelse av utvalgt teori. Dette styrkes ytterligere jo flere tester som viser til samme resultat. Ved motsatt tilfelle må teorien justeres eller forkastes (Blaikie & Priest, 2019, s.21).

Modell laget med inspirasjon fra Danermark mfl., 2002 & Rose og Sullivan 1996

Modellen som figurert ovenfor er en prosessuell tilnærming til den deduktive forskningsmetoden; fra en teori vil man teste en hypotese med utgangspunkt i teorien. Ved hjelp av observasjoner og empirisk analyse vil en til slutt avkrefte eller bekrefte teoriens gyldighet. Boksen i midten representerer alle metodiske valg som gjøres i løpet av denne prosessen; konseptualiseringen, forskningsdesignet, operasjonaliseringen, datainnsamling, koding, analyse og konkludering. Danermark beskriver dette som den «positive sirkel». Ut fra modellen kan man se at den både dekker deduktiv og induktiv fremgangsmåte, avhengig av hvilket startpunkt man har; fra teori til empiri, eller fra empiri til teori. (Danermark mfl., 2002, s. 156-157).

6 Teori

Dette forskningsprosjektet vil bygge på beredskapsteori som har sitt fundament fra Charles Perrow sin “Normal Accidents” (NAT) teori fra 1984. Denne boken satte fyr på et ungt fagmiljø, og har siden resultert i to retninger innenfor samfunnssikkerheten. På den ene siden finner vi NAT til Perrow, som sier at noen organisasjoner er så kompliserte, at ulykker er uunngåelig (Perrow, 1985). Den andre siden stiller seg bak teorien om “High Reliability Organizations” (HRO), ideen om at noen organisasjoner er så gjennomsyret av beredskap og sikkerhet at

sannsynligheten for at de utsettes for en katastrofal ulykke er minimal eller fraværende (La Porte, 1996).

Begge disse teoriene baserer seg på organisasjoner av kompleks art, og ofte sett opp mot veldig tekniske systemer. NAT kom som en reaksjon på Three Mile Island ulykken som fant sted i 1979, og HRO bygget sin teori som en motreaksjon igjen mot NAT. Etter å ha besøkt tre komplekse organisasjoner, prøvde de å finne ut hvorfor det ikke hadde oppstått noen ulykker hos dem (Rijpma, 1997). Det er med andre ord ikke teorier som er direkte sammenlignbare med en barnehage, men ideene og tankegangen kan likevel tas med videre. Det er nettopp den videre debatten og forskningen på beredskap som har vært med å stadfeste risikostyring i dag, i både store avanserte organisasjoner, samt mindre lineære og lite komplekse organisasjoner.

6.1 Risiko og usikkerhet

To sentrale begreper i arbeid med beredskap, er risiko og usikkerhet. Hva er egentlig risiko og usikkerhet? Det finnes ulike perspektiver på det, og “det teknisk-økonomisk perspektivet” på risiko har den mer velkjente definisjonen: “risiko er produktet av sannsynlighet og konsekvens (Engen, m.fl., 2017). I en slik definisjon av risiko vil det kompliserte være å få med alle elementene som utgjør sannsynligheten og konsekvensen inn i en helhetlig modell. For å gå nærmere inn på risikobegrepet er det viktig å forstå de ulike epistemologiske perspektivene på risiko. Det realistiske epistemologiske synet ser på risiko som noe som eksisterer uavhengig av sosiale eller kulturelle prosesser og forståelser, det er bare hvordan vi regner ut risikoen som kan påvirkes av våre egne premisser og ideer. Her finner vi det teknisk-økonomiske perspektivet, det er bare ved at vi har all informasjonen om sannsynligheten at vi får fremstilt den riktige risikoen.

Motsetningen til det realistiske synet er det sterkt konstruktivistiske. Den ser på risiko som noe som ikke eksisterer for seg selv, det er først med vår egen oppfatning at vi selv definerer risiko, det vil med andre ord si at farer vi i dag ikke kjenner til, ikke vil ha en risiko. Mellomtingen er den svake konstruktivismen, den er enig med det realistiske synet på at risiko er noe som eksisterer utenfor vår forståelse, men sier også at det er vår egne sosiale og kulturelle prosesser som gjør den til noe mer. Den kan måles, men den må måles med hensyn til nettopp våre sosiale og kulturelle prosesser.

Det er den svakt konstruktivistiske tilnærmingen som vil passe best inn i et beredskapsarbeid i en barnehage, og med det er definisjonen til Aven (2010) og Renn som definerer risiko som usikkerheten om og alvorligheten av hendelser og konsekvenser (eller resultater) av en aktivitet med hensyn til det mennesker verdsetter (Engen, mfl., 2016), den vi ønsker å bruke videre i forskningen.

Så hva er usikkerhet? I følge Aven er det i den definisjonen nevnt ovenfor, knyttet til realisering av hendelser og konsekvensene av en eventuell hendelse. Med andre ord kan sannsynlighet være et godt verktøy, men ikke uten at vi forstår hvor mye usikkerhet som finnes, og at dette er noe vi må fremstille når vi utreder og forklarer risikoen (Engen, mfl., 2016). Usikkerheten er alt vi ikke vet, alt vi ikke kan stadfeste. I alle analyser vil det være en form for usikkerhet, og det er viktig å fremlegge hva som er usikkert, og hvorfor det er usikkert.

6.2 Beredskap

Jobben med å planlegge beredskap har ingen fastsatt mal, men vil bli påvirket av en organisasjons prioriteringer, politiske føringer, lovmessig- og forskriftsmessige krav, prioriteringer et cetera. Innenfor litteraturen finnes det en rekke teoretikere som har bidratt med å gi retningslinjer og veiledning for hva som bør inngå i en planleggingsfase av en beredskapsplan. Litteratur som omhandler beredskapsplanlegging blir blant annet dekket av; Dynes (1994); Quarantelli (1998) Perry & Lindell (2003); Alexander (2005). Som teoretiske bidrag på feltet vil mange anse disse som de mest ideelle.

Det er ikke å forvente at en hver barnehage har kapasitet til å lese seg opp på beredskapsarbeid, og Utdannings-, og politidirektoratet har gitt ut en veileder for hvordan barnehager kan drive beredskapsplanlegging for å sikre seg mot alvorlige hendelser (Utdanningsdirektoratet, 2015).

6.3 Sikkerhetskultur

Holdninger, verdier, ritualer, språk og symbolikk er alle tilknyttet en organisasjons kultur. Kultur i en organisasjon er et fenomen som ikke lett lar seg forstås gjennom observasjon alene, men gir viktige indikatorer for og kunne tolke dominerende holdninger og antagelser som eksisterer i en

organisasjon. Sikkerhetskultur er derfor et viktig teoretisk begrep når man vil studere hvordan organisasjoner forholder seg til, og jobber med beredskaps- og sikkerhetsarbeid. Blant noe litteratur som eksisterer innenfor feltet i dag, (Weick, 1987; Westrum 1993; Turner & Pidgeon, 1997; Reason, 1997; Westrum, 2004; NOU 2012:14) blir kultur trukket frem som en sentral faktor når det gjelder å forstå en organisasjons overordnede arbeid med, og forhold til sikkerhet. Den belyser også hvordan dårlig sikkerhetskultur kan øke risikoen for ulykker, og hvordan den i andre tilfeller kan være en av mange årsaksforklaringer bak en ulykke. Litteraturen har dog mange ulike tilnærminger til kultur og sikkerhet, men er sentrale teoretiske bidrag for å kunne definere hva som er god sikkerhetskultur, og gir ulike verktøy for hvordan man skal tolke å gjøre mening ut av det.

En av dem som har prøvd å definere og gjøre fenomenet sikkerhetskultur mer målbart er James Reason (1997). Han definerer blant annet sikkerhetskultur som:

The safety culture of an organization is the product of individual and group values, attitudes, competencies, and patterns of behaviour that determine the commitment to, and the style of proficiency of, an organization's health and safety programmes. Organizations with a positive safety culture are characterized by communications founded on mutual trust, by shared perceptions of the importance of safety, and by confidence in the efficacy of preventative measure. (Reason 1997, s. 194)

I sitt arbeid trekker Reason frem fire kritiske subkomponenter som til sammen utgjør det han ser på som en god sikkerhetskultur: *En rapporterende kultur*, som er et organisatorisk klima med åpenhet om egne og andres feil, hvor folk er forberedt til å rapportere om feilhandlinger og nestenulykker. Det er menneskene som jobber i den skarpe enden, og gode sikkerhetsinformasjonssystemer avhenger av deres medvirkning for å unngå ulykker. For å skape en rapporterende kultur må organisasjonen skape *en rettferdig kultur* for hvordan den handler i forhold til skyld og straff. Dette innebærer å skape en atmosfære av tillit hvor de ansatte blir hørt, oppmuntret, og belønnet til å kommunisere relevant sikkerhetsrelatert informasjon. Samtidig må organisasjonen etablere en klar linje mellom hva som anses som akseptabel og uakseptabel oppførsel. *En fleksibel kultur* slik Reason beskriver det, er en organisasjons evne til å tilpasse seg endrede omgivelser og potensielle farer på. For å få til dette endrer organisasjonen i en

faresituasjon dets tradisjonelle hierarkiske struktur, til en mer flat struktur hvor vedkommende med størst ekspertise på stedet tar kontroll til krisen er over. En slik tilpasningsevne er en viktig funksjon for enhver organisasjons evne til å håndtere potensielle kriser. Til slutt må en organisasjon ha *en lærende kultur* – viljen og kompetansen til å trekke de riktige konklusjonene fra sikkerhetsinformasjonen, og viljen til å gjennomføre endringer når det er nødvendig. Disse fire nøkkelkomponentene vil, når de samhandler, skape det Reason kaller for *en informert kultur* – som fra hans perspektiv tilsvarer begrepet sikkerhetskultur (Reason, 1997).

6.4 De fire samfunnssikkerhets- og beredskapsprinsippene

I Norge baseres arbeidet med samfunnssikkerhet på fire grunnleggende prinsipper: ansvar, nærhet, likhet og samvirke. Arbeidet med samfunnssikkerhet og beredskap i det norske samfunnet strekker seg over en rekke sektorer og forvaltningsnivåer (Justis- og beredskapsdepartementet, 2017, s. 19-20), og ingen aktør er alene i stand til å håndtere store, uforutsette ulykker eller ondsinnede handlinger (Engen. mfl, 2016, s. 282). Dermed vil det være flere ansvarlige myndigheter og aktører involvert (Justis- og beredskapsdepartementet, 2017) i en krisesituasjon. Klare ansvarsforhold er en forutsetning for samfunnets evne til å håndtere en krise eller katastrofe på en best mulig måte (Furevik, 2012, s. 36). Som Engen mfl. (2016) også understreker, er det svært viktig med førende prinsipper som danner en klar ansvars- og rollefordeling i en krisesituasjon. Disse fire prinsippene danner dermed grunnlaget i den norske forvaltningens arbeid med nasjonalt samfunnssikkerhets- og beredskapsarbeid (Engen mfl, 2016; Furevik, 2012).

Ansvarsprinsippet

Ansvarsprinsippet sier at den myndighet som til daglig har ansvaret for et område, også har ansvaret med de nødvendige beredskapsforberedelser og samordning med andre aktører i en normalsituasjon, og ved den utøvende tjenesten i en ekstraordinær hendelse for å håndtere situasjonen, uavhengig av type hendelse. Prinsippet tilsier at myndighet, virksomhet eller etat må være forberedt på at en beredskapssituasjon kan oppstå, og må ut i fra dette utarbeide risiko- og sårbarhetsanalyser, forebygge hendelser og iverksette tilstrekkelige sikkerhets- og beredskapstiltak. Ansvaret legger også til grunn en avveining av hva som anses som akseptabel risiko. (Justis- og beredskapsdepartementet, 2017; Furevik, 2012; Engen mfl., 2016).

Nærhetsprinsippet

Nærhetsprinsippet innebærer at kriser skal organisatorisk håndteres på et lavest mulig nivå. Hva som anses som et lavest mulig nivå avhenger av alvorlighetsgraden av hendelsen, eller hvilken type krise det gjelder. Prinsippetets mål er å sikre rask og effektiv håndtering av krisen, og dermed er aktøren som har størst nærhet til krisen vanligvis de beste forutsetningene for å forstå situasjonen og håndtere den. Dog kan krisens omfang og karakter gjøre at lokale ressurser ikke alltid strekker til, eller at behovene gjør det nødvendig å løfte krisehåndteringen til et høyere forvaltningsnivå (Justis- og beredskapsdepartementet, 2017; Engen mfl., 2016).

Likhetsprinsippet

Likhetsprinsippet sier at organiseringen man opererer med i en krisesituasjon skal være mest mulig lik den organiseringen man har til daglig. Prinsippet er en utdypning av ansvarsprinsippet som betyr at ansvarsforhold internt i og mellom virksomheter ikke skal endres i håndteringen av en pågående krise (Engen mfl., 2016).

Samvirkeprinsippet

Samvirkeprinsippet er en presisering av at ansvarlig myndighet, virksomhet eller etat har et selvstendig ansvar for å sikre et best mulig samvirke og samarbeid med relevante aktører i arbeidet med forebygging, beredskap og krisehåndtering. Dets hensikt er å sørge for at offentlige og frivillige aktører utnytter sine ressurser og kompetanse på en best mulig måte sammen i form av blant annet felles planverk og beredskapsøvelser. (Justis- og beredskapsdepartementet, 2017; Engen mfl., 2016)

7 Metode, data og datainnsamling

I dette kapittelet vil det gis en oversikt over beslutninger tatt i forbindelse med utformingen av forskningsprosjektet.

7.1. Metode

Det vil i denne oppgaven forsøkes besvart om de offentlig og kommersielle barnehagene i Stavangerområdet følger retningslinjene for beredskapsarbeid gitt av norske myndigheter og om dette samsvarer med eksisterende teori om beredskap og beredskapsplanlegging. Utgangspunktet blir dermed å se hvordan tilstanden er per i dag. Blaikie & Priest (2019, s.198) beskriver dette som kryss-seksjonell studie. I motsetning til historiske studier som tar utgangspunkt i fortiden, og longitudinell studie som tar for seg to eller flere tidspunkter. I fremtiden kan for øvrig denne studien benyttes i en longitudinell eller historisk studie om andre forskere ønsker å sammenligne eller forsøke å reprodusere funnene i forskningsprosjektet. Dette refereres til som kombinasjoner av ovennevnte fokus på tid for datainnsamling (Blaikie & Priest, 2019, s. 199).

På bakgrunn av det kryss-seksjonelle forskningsdesignet blir beslutninger om videre fremgangsmåte og valg av metode vektlegges. Studien gjennomføres som deskriptiv, da vi tar utgangspunkt i at barnehagene følger allerede etablerte retningslinjer og krav (SNL, 2018). Vi vil deretter vurdere om dette samspiller med eksisterende teori om beredskap og beredskapsplanlegging.

Det benyttes kvalitativ metodikk for innsamling av data. Vi tar utgangspunkt i en-til-en intervju med semistrukturert tilnærming for å produsere data til å besvare forskningsspørsmålene og problemstillingen til studien. Det vil i tillegg gjennomføres dokumentanalyse. Det planlegges å gjennomføre ti intervjuer med daglige ledere, fagansvarlige og personer med overordnet ansvar i barnehagene. Våre valg av semi-strukturert tilnærming til intervjuer innen samfunnsvitenskapelige studier støttes av Blaikie og Priest, samt dokumentanalyse (2019, s.202-203). Ved å velge ut riktige informanter vil det ha en positiv innvirkning på kvaliteten av dataen som produseres. Videre vil det ha en innvirkning på studiens validitet og reliabilitet.

7.2 Data

Benyttelse av datamateriale kan basere seg på allerede foreliggende data, eller innsamling av ny data. Såkalt foreliggende data har et bredt spekter. Ringdal (2007, s.23) viser til alt fra dagbøker og brev til spørreundersøkelser gjennomført av Statistisk sentralbyrå. Ringdal viser videre til at tilgjengeligheten av data fra store spørreundersøkelser gjerne er mer tilgjengelig enn kvalitativ data til mindre case-studier. Ringdal (2007, s.470) definerer all type foreliggende data som sekundærdata.

Data kan inndeles i tre kategorier. Primærdata, hvor forskeren selv samler inn rådata og analyserer funnene. Sekundærdata, hvor forskeren selv ikke har samlet inn data, men tolker rådata som andre har samlet inn. Til sist tertiærdata, resultatene fra sekundærdata som i tillegg har blitt analysert av andre (Blaikie & Priest, 2019, s.25). Dette skiller seg noe fra Ringdals definisjon. I denne studien tas det høyde for å benytte primærdata gjennom intervjuer, samt tertiærdata ved å benytte skriftlig materiale.

En utfordring ved at forskeren stiller seg langt ifra selve innsamlingen av data blir muligheten til å vurdere hvilken kvalitet dataen innehar og om det passer til forskningen. Utfordringene må gjøre rede for i forskningsdesignet, og det må fremlegges forslag til metoder for å løse slike utfordringer (Blaikie & Priest, 2019, s.25). Ved å benytte primærdata vil det stille oss som forskere nærme innsamlingsprosessen. Vi har da en mulighet til å bedømme kvaliteten på selve gjennomføringsprosessen, og tolkningen av innsamlet data. Ved å være flere forskere kan vi diskutere våre funn og tolkninger, og dermed minimere muligheten for feiltolkning. Aase & Fossåskaret (2007, s. 39-40) viser til at forskeren i utgangspunktet står med et potensielt innledende tolkningsmangfold. Dermed er det viktig at tolkningene etterprøves. Til denne undersøkelsen må data samles inn fra ulike kilder.

7.3 Datainnsamling

Private kommersielle og offentlige barnehager vil bli kontaktet med forespørsel om deltakelse i studien. Deretter vil det anmodes om tilgang til deres interne dokumenter og planverk. På bakgrunn av gjennomgangen av dokumentene (eventuelt mangel på eksisterende dokumenter) og teori tilknyttet undersøkelsen vil det utarbeides intervjuguide og spørreskjema.

Primærdata til denne undersøkelsen vil i hovedsak innsamles ved å benytte intervju, og suppleres med tertiærdata som vil være relevante forskrifter, dokumenter og veiledere som tidligere nevnt i oppgaven. Det legges opp til å gjennomføre semistrukturerte en-til-en intervju, der utvalget vil være strategisk. Det vil si deltakere som har de ønskede, tiltenkte egenskaper, kvalifikasjoner og kunnskap som er relevante i forhold til å besvare oppgavens problemstilling (Thagaard, 2013, s.60). Det ansees som hensiktsmessig at informantene har tilgang til, og kjennskap til, barnehagens planverk og daglige rutiner i forbindelse med beredskap (relevant ift. undersøkelsens problemstilling). Derfor vil daglig ledere i barnehagene, eventuelle avdelingsledere og fagkoordinatorer ansees som relevante og strategiske informanter. Eventuelt vil andre ansatte bli aktuelle ved henvisning fra ledelsen. Ansvarlig for barnehagene i Stavanger kommune vil også være en aktuell informant. Det vil også være av særlig relevans å intervju aktuelle kandidater i kunnskapsdepartementet. Som nevnt tidligere har de det overordnede ansvaret for beredskap mot tilsiktede hendelser i kommunal, fylkeskommunale og privateide barnehager. Semistrukturerte intervju vil anvendes som metode med forhåndsbestemte, kategoriserte temaer vi søker svar på. Denne metoden skaper åpenhet og fleksibilitet i samtalen, som gjør at man vil kunne følge opp det informantene beskriver underveis (Thagaard, 2013). Som Rapley (2004, s. 25) påpeker, innebærer det å samhandle med vedkommende hvor man forsøker å forstå deres idèer, erfaringer og meninger. På den måten vil man kunne følge opp på nøkkelord og tema som intervjuobjektet fremhever mens man gir dem rom til å snakke.

7.4 Forskningsetiske vurderinger

Det vil utformes et samtykkeskjema for informantene. Det vil inneholde informasjon om forskningen, hva det vil si å delta som informant, herunder konsekvenser av deltakelse, anonymisering av informanter, hvordan personopplysninger og data blir oppbevart og håndtert, hvor lenge det oppbevares og mulighet for å tilbaketrekke sitt samtykke under forskningsprosessen. *“Som hovedregel skal det innhentes samtykke fra de som inkluderes i forskningen din. For at samtykket skal være gyldig, må det være frivillig, spesifikt, informert og utvetydig”* (NSD, 2018).

Det er ikke planlagt å forske direkte på barn i dette forskningsprosjektet, og det er ikke planlagt å innhente sensitiv informasjon. På den annen side vil det her forskes på et tema omhandlende

sikkerheten til barn i barnehager. Det antas at det faglige miljøet omkring barnehagene i Stavanger kommune til dels er transparent. Med transparent menes her at det er antakelig at ledere og andre potensielle informanter kjenner til hverandre. Ifølge Stavanger kommunes nettsider er det 123 barnehager i Stavangerområdet (Stavanger kommune, u.å.). Etter anonymisering vil uttalelsene fra våre respondenter ikke kunne tilknyttes enkeltpersoner. Forskningsprosjektet vil likevel bli meldt inn for Norsk senter for forskningsdata (NSD) for godkjenning da intervjuene vil bli foretatt ved hjelp av lydopptak der det er mulig. *“Et lydopptak vil registrere hvordan stemmen til en person høres ut, noe som i seg selv er en personopplysning”* (NSD, 2019). Data vil oppbevares og behandles i samsvar med gjeldende lover og regler gjengitt i datatilsynets veileder for lydopptak av samtaler (Datatilsynet, u.å.).

Hensynet til deltakernes anonymitet og hensynet til å fremstille resultatene våre på en måte som oppfyller krav til pålitelighet og etterprøvbarehet kan imidlertid skape et dilemma. Etisk sett vil det være viktig å skjule deltakernes anonymitet, men metodisk sett er det viktig å presentere deltaker og informasjon på en slik måte det fremstår for oss. Som diskutert ovenfor kan det antas at det faglige miljøet omkring barnehagene i Stavanger til dels er transparente. Dilemmaet kan derfor være utfordrende å håndtere når forskningen fokuserer på gjennomsluttede miljøer. Løsningen blir at kravene til anonymisering vektlegges fremfor kravet om å legge til rette for etterprøvbarehet. Anonymisering av respekt for vedkommendes privatliv gis prioritet. I arbeidet med, og i presentasjonen av data, vil intervjuobjektene tildeles pseudonymer eller kodenummer for å ytterligere tilstrebe anonymitet. Som Thagaard (2013) diskuterer, vil både forsker og den som leser resultatene av et forskningsprosjekt få et bedre grunnlag for å bli oppmerksomme på generaliserbare mønstre i dataene når vi anvender pseudonymer eller kodenummer. Når vi knytter navn til utsagn i teksten har vi en tendens til å tolke teksten som beretninger om spesifikke situasjoner, fremfor å prøve og danne en forståelse av fenomenet (Thagaard, 2013).

8 Datareduksjon og analyse

Med tanke på at vi ønsker å intervju 10 barnehagebestyrere, fordelt på offentlige og kommersielle barnehager kommer vi til å bli sittende igjen med store mengder transkribert informasjon. Det blir derfor viktig for oppgaven sin del å få et mer oversiktlig blikk på all dataen. Ved bruk av det kvalitative analyseverktøyet Nvivo vil vi systematisere dataen vår på en

måte som gjør at vi best kan sammenligne det opp mot både forskriften vi ser på, samt teori om beredskap og beredskapsplanlegging. Med bruk av verktøy som Nvivo vil det være enklere å gå systematisk gjennom den dataen vi besitter, om det er veiledere, forskrifter, lovverk eller intervju.

8.1 Begrensninger med oppgaven

Det er mulig det oppstår flere begrensninger for oppgaven. I en oppgave hvor vi ønsker å se på beredskap, beredskapsarbeidet og beredskapsplaner er det alltid en risiko for at vi ikke får innsyn i de dokumentene og informantene vi trenger for å besvare problemstillingen.

Selv om vi går inn med et ønske om å finne noen generaliserbare resultater, er det alltid en mulighet for at funn gjort i en kvalitativ undersøkelse ikke vil kunne være generaliserbare. Det vi derimot da kan finne, er tendenser og resultater som indikerer hvor man må sette inn et større, og da gjerne kvantitativ forskningsprosjekt for å få en nasjonal kartlegging av samme tematikk.

9 Referanseliste:

Aase, T.H., & Fossåskaret, E., (2007). *Skapte virkeligheter - Om produksjon og tolkning av kvalitative data*. Oslo: Universitetsforlaget.

Alexander, D. (2005). Towards the development of a standard in emergency planning. *Disaster Prevention and Management: An International Journal*, 14(2), 158-175.

Aven, T. (2010). *The misconception of risk*. London: Wiley

Ball, D. J. (2002). *Playgrounds - Risks, benefits and choices* (Vol. 426/2002). London: Health and Safety Executive (HSE) contract research report, Middlesex University.

Barnehagenloven (2005). Lov om barnehager (LOV-2005-06-17-64). Hentet fra:

<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2005-06-17-64>

Barne- og familiedepartementet. (2000). *Barnehagens fysiske miljø : et temahefte om utforming av barnehagens inne- og uteområder*. Hentet fra:

<https://www.nb.no/nbsok/nb/1684ac78384d5f814a5d7c606ce351e4?lang=no#0>

Bienefeld, M., Pickett, W., & Carr, P. A. (1996). A descriptive study of childhood injuries in Kingston, Ontario, using data from a computerized injury surveillance system. *Health Canada – Chronic Diseases in Canada*, 17(1).

Blakie, N. & Priest, J., (2019). *Designing social research* (3.utg.). Cambridge: Polity Press.

Chalmers, D. (2003). A public health perspective on playground injury. *Safekids News(21)*, 4.

Chalmers, D., Marshall, S. W., Langley, J. D., Evans, M. J., Brunton, C. R., A-M., K., & Pickering, A. F. (1996). Height and surfacing as risk factors for injury in falls from playground equipment: A casecontrol study. *Injury Prevention*, 2, 98-104.

Danermark, B. (2002). *Explaining society : Critical realism in the social sciences* (Critical realism--interventions). London ;: Routledge.

Datatilsynet (u.å.), *Veileder Lydopptak av samtaler*, Hentet 07. mai 2019 fra:

<https://www.datatilsynet.no/regelverk-og-verktoy/veiledere/lydopptak/>

Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap. (2015). *Risikoanalyse av skoleskyting i Nordland*. Hentet fra:

https://www.dsb.no/globalassets/dokumenter/rapporter/nrb_2015_delrapport_risikoanalyse_av_skoleskyting_i_nordland.pdf

Dynes, Russell. (1994). Community Emergency Planning. False Assumptions and Inappropriate Analogies, *International Journal of Mass Emergencies and Disasters*. 12. (2): 141-158

Eberl, R., Schalamon, J., Singer, G., Ainoedhofer, H., Petnehazy, T., & Hoellwarth, M. E. (2009). Analysis of 347 kindergarten-related injuries. *European Journal of Pediatrics*, 168(2), 163-166.

Eggen, S. & Fjellanger, R. (2019, 3. januar). Ulykke i barnehage: Ettåring kritisk skadet. *Verdens Gang*. Hentet fra: <https://www.vg.no/nyheter/innenriks/i/L0zAqP/ulykke-i-barnehage-ettaaring-kritisk-skadet>

Eggen, Siri & Weden, Axel Støren (2019, 22. januar). Savnet baby funnet seks kilometer fra barnehage. *Verdens Gang*. Hentet fra: <https://www.vg.no/nyheter/utenriks/i/yvoexE/savnet-baby-funnet-seks-kilometer-fra-barnehage>

Engen, O., Kruke, B., Lindøe, P., Olsen, K., Pettersen, O., & Pettersen, Kenneth Arne. (2016). *Perspektiver på samfunnssikkerhet*. Oslo: Cappelen Damm akademisk.

Forskrift om miljørettet helsevern i skoler mv. (1995). Forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler m.v. (FOR-1995-12-01-928). Hentet fra:

<https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/1995-12-01-928>

Forskrift om sikkerhet ved lekeplussutstyr. (1996). Forskrift om sikkerhet ved lekeplussutstyr (FOR-1996-07-19-703). Hentet fra: <https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/1996-07-19-703>

Furevik, E., & Norge. (2012). *Sivilbeskyttelsesloven : En praktisk og juridisk veileder*. Oslo: Universitetsforlaget.

Helmore, Edward (2018, 9. juni). 'Lockdown, lockdown': kindergarten uses nursery rhyme to teach shooting response. *The Guardian*. Hentet fra: <https://www.theguardian.com/us-news/2018/jun/09/lockdown-nursery-rhyme-kindergarten-school-shooting-response>

Helse- og omsorgsdepartementet (2015). *Beredskap i skoler og barnehager*. (Rundskriv I-6/2015). Hentet fra: <https://www.regjeringen.no/contentassets/d0021d8877274df4bf64871de82304b1/rundskriv---beredskap-i-skoler-og-barnehager.pdf>

Justis- og beredskapsdepartementet. (2012). Samfunnssikkerhet. (St.meld. nr. 29 2011-2012). Hentet fra: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld-st-29-20112012/id685578/sec1>

Justis- og politidepartementet. (2008). Samfunnssikkerhet: Samvirke og samordning. (St.meld. nr. 22 2007-2008). Hentet fra: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/stmeld-nr-22-2007-2008-/id510655/>

Kruke, B.I. (2012) *Samfunnssikkerhet og krisehåndtering*. Relevans for 22. juli 2011. Notat 7/11 til 22. Juli-kommisjonen. Stavanger: Universitetet i Stavanger

La Porte, T. (1996). High Reliability Organizations: Unlikely, Demanding and At Risk. *Journal of Contingencies and Crisis Management*, 4(2), 60-71

NSD (Norsk senter for forskningsdata), (2018 (sist oppdatert 31.08.2018)), *Samtykke*, Hentet 7. mai 2019 fra: <https://nsd.no/personvernombud/hjelp/samtykke.html>

NSD (Norsk senter for forskningsdata), (2019 (sist oppdatert 03.05.2019)), *Vanlige spørsmål*, Hentet 7. mai 2019 fra: <https://nsd.no/personvernombud/hjelp/index.html>

NOU 2012:14. (2012). Rapport fra 22. Juli-kommisjonen. Hentet fra: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2012-14/id697260/>

NTB. (2003, 23. februar). Overga seg etter barnehage-skyting i USA. *Verdens Gang*. Hentet fra: <https://www.vg.no/nyheter/utenriks/i/A2lrLq/overga-seg-etter-barnehage-skyting-i-usa>

NTB. (2017, 9. november). Tre løslatt etter trusler om skoleskyting i Bodø. *Aftenposten*. Hentet fra: <https://www.aftenposten.no/norge/i/9g7pl/Tre-loslatt-etter-trusler-om-skoleskyting-i-Bodo>

NTB. (2019, 7. januar). Barnehage innfører «sovevakt» etter ulykke i Bergen. *Verdens Gang*. Hentet fra: <https://www.vg.no/nyheter/innenriks/i/6na9XO/barnehage-innfoerer-sovevakt-etter-ulykke-i-bergen>

Perrow, C. (1985). *Normal Accidents: Living with High Risk Technologies*. Princeton, New Jersey: Princeton University Press.

Phelan, K., Khoury, J., Kalkwarf, H., & Lamphear, B. (2001). Trends and patterns of playground injuries in United States. *Ambulatory Pediatrics*, 1, 227-233

Quarantelli, E.L. (1998). *Major criteria for judging disaster planning and managing and their applicability in developing societies*. Newark, Delaware: University of Delaware District Research Center.

Perry, R.W. & Lindell, M. (2003). Preparedness for emergency response. Guidelines for the emergency planning process, *Disasters* 27 (4): 336-350

Rapley, T. (2004). "Interviews." I: C. Seale mfl., (eds.), *Qualitative Research Practice*. London: Sage Publications.

Reason, J. (1997). *Managing the risks of organizational accidents*. Aldershot: Ashgate.

Rijpma, Jos A (1997) Complexity, Tight Coupling and Reliability. Connecting Normal Accidents Theory and High Reliability Theory

Ringdal, K., (2007). *Enhet og Mangfold - Samfunnsvitenskapelig forskning og kvantitativ metode*. (2.utg.). Bergen: Fagbokforlaget.

Rose, D., & Sullivan, O. (1996). *Introducing data analysis for social scientists* (2nd ed.). Buckingham: Open University Press.

Sandseter, Ellen Beate Hansen., Sando, Ole Johan., Pareliussen, Ingar., Egset, Camilla Kalvatn., (2013): *Kartlegging av hendelser og ulykker som medfører skade på barn i barnehage*. Trondheim: Dronning Mauds Minne Høgskole for Barnehagelærerutdanning (DMMH).
http://evaluering.nb.no/eval-utlevering/innhold/URN:NBN:no-nb_overfordokument_5615_Eval_0/pdf

SNL (Store Norske Leksikon), (2018, 18 oktober), *Deskriptiv*. Hentet 14. mai 2019 fra:
<https://snl.no/deskriptiv>

Stavanger kommune, (u.å.). *Finn barnehage*. Hentet 7. mai 2019 klokken 16.30 fra:
<https://www.stavanger.kommune.no/barnehage-og-skole/barnehage/finn-barnehage/?q=>

Storvik, Line Fredheim. (2018, 2. februar). En av tre barnehager øver aldri på alvorlige hendelser. *Utdanningsnytt*. Hentet fra: <https://www.utdanningsnytt.no/forstesteg/artikler/2018/februar/en-av-tre-barnehager-over-aldri-pa-alvorlige-hendelser-i-barnehagen/>

Stranden, I.L., Lorentzen, S., Kvistad, O. N. (2018, 11. november). Væpnet politi rykket ut etter trusler om skoleskyting. *NRK*. Hentet fra:
<https://www.nrk.no/trondelag/vaepnet-politi-rykket-ut-etter-trusler-om-skoleskyting-1.14336584>

SSB. (2019, 13. mars). Barnehager. Hentet fra: <https://www.ssb.no/barnehager/>

Turner, B., & Pidgeon, N. (1997). *Man-made disasters* (2nd ed.). Oxford: Butterworth-Heinemann.

Thagaard, T. (2013). *Systematikk og innlevelse : En innføring i kvalitative metoder* (4. utg. ed.). Bergen: Fagbokforlaget.

Thalberg, Silje & Otterlei, Simen Sundfjord. (2019, 25. april). Politiet vet ikke hvem som sto bak trussel om skoleskyting. *NRK*. Hentet fra: <https://www.nrk.no/hordaland/politiet-vet-ikke-hvem-som-sto-bak-trussel-om-skoleskyting-1.14527790>

US Secret Service and US Department of education (2004). *The Final report and findings of the Safe School Initiative*. Hentet fra: <https://www2.ed.gov/admins/lead/safety/preventingattacksreport.pdf>

Utdanningsdirektoratet. (2015). *Alvorlige hendelser i barnehager og utdanningsinstitusjoner*. Hentet fra: <https://www.udir.no/globalassets/filer/laringsmiljo/veileder-i-beredskap-alvorlige-skolehendelser-bokmaal.pdf>

Weick, K. (1987). Organizational Culture as a Source of High Reliability. *California Management Review*, 29(2), 112-127.

Westrum, R. (1993). Cultures with requisite imagination, i J.A. Wise, V. Hopkin og P. Stager (red.) *Verification and validation of complex systems. Human factors issues*. Berlin: Springer.

Westrum, R. (2004). *A typology of organisational cultures. Quality and Safety in Health Care*, 13(Suppl 2), ii22-7.